

"หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต"

: บุรพาจารย์แห่งธรรม

ร่วมสัมผัสตำนานเล่าขานที่ไม่สิ้นสุด
ถ่ายทอดผ่านทางอิมัคเล่มนี้

โรงเคีลา

บทนำ

หลวงปู่มั่น ฐริทัตโต: บูรพาจารย์แห่งธรรม

ในบรรดาพระอริยสงฆ์ผู้เป็นเสาหลักของพระพุทธศาสนาไทยยุคปัจจุบัน ชื่อของ “หลวงปู่มั่น ฐริทัตโต” ยังคงดังกึกก้องอยู่ในใจของผู้แสวงหาธรรมทั่วประเทศ ตลอดจนชาวพุทธในต่างแดน ด้วยคุณูปการอันยิ่งใหญ่ทั้งในด้านการฟื้นฟูพระธรรมวินัย การรุดงค์กรรมฐาน และการสั่งสอนที่ลึกซึ้งจนแตะหัวใจของผู้ปฏิบัติธรรมทุกยุคทุกสมัย

หลวงปู่มั่นไม่ใช่เพียงพระผู้เคร่งครัดในวัตรปฏิบัติ ท่านยังเป็นผู้บุกเบิกและเป็นแบบอย่างของ “พระป่ากรรมฐาน” ผู้ละซึ่งความสะกดกสบายในเมือง ออกแสวงหาสัจธรรมในป่าลึก ถ้าเขาอาศัยความสงบวิเวกเป็นเครื่องฝึกฝนจิตใจ และสำแดงผลแห่งการปฏิบัติตามทางพระพุทธองค์อย่างถูกต้องตรงทาง ท่ามกลางยุคสมัยที่พระศาสนากำลังหลงทางในพิธีกรรมและรูปแบบ

แม้ท่านจะมรณภาพไปแล้วกว่า 70 ปี แต่คำสอน เสียงธรรม และจริยวัตรของท่านยังคงเป็นเสมือนเข็มทิศของผู้เดินทางในเส้นทางสายธรรม ผู้ที่เคยใกล้ชิดท่านหรือแม้เพียงได้ฟังธรรม จากลูกศิษย์สายวัดป่าก็ล้วนประจักษ์ถึงความบริสุทธิ์แห่งจิตใจของท่าน ที่สะท้อนออกมาเป็น การแสดงธรรมอันทรงพลัง บางประโยคดูเรียบง่าย หากกลับลึกซึ้งดั่งภูผา บางตอนกลับกลายเป็น ประกายแห่งปัญญาที่ส่องนำทางผู้หลงอยู่ในวัฏสงสารมืดมิด

จุดมุ่งหมายของอีบุ๊กเล่มนี้

อีบุ๊กเล่มนี้ถือกำเนิดจากความตั้งใจอันแน่วแน่ของผู้เขียน ที่ปรารถนาจะรวบรวมชีวประวัติของหลวงปู่มั่นอย่างละเอียดที่สุดจากแหล่งข้อมูลหลักทั้งคำบอกเล่าของลูกศิษย์บรรพชิตและฆราวาส งานพิมพ์โบราณ และจดหมายเหตุวัดป่า เพื่อมอบภาพรวมที่ครบถ้วน ทั้งชีวิต จริยวัตร แนวคิด คำสอน และอิทธิพลที่หลวงปู่มั่นได้มอบไว้ให้แก่มหาโลกนี้

เนื้อหาในเล่มจะไล่เรียงตั้งแต่กำเนิดในชนบทของอีสาน การบรรพชาอุปสมบท การออกธุดงค์ผ่านถิ่นก้นดง การแสวงหาครูบาอาจารย์ การปฏิบัติอย่างเข้มข้นในป่าเขา การบุกเบิกแนวทาง “วัดป่ากรรมฐาน” และการอบรมลูกศิษย์ผู้ต่อมาจะเป็นพระอริยสงฆ์ชื่อดังอีกมากมาย

นอกจากนี้ ยังได้บันทึกช่วงบั้นปลายชีวิตของท่านที่วัดป่าสุทธาวาส บ้านหนองผือ จังหวัด สกลนคร อันเป็นสถานที่สุดท้ายที่ท่านหยุดการรุดงค์ และให้ธรรมะแก่ศิษย์ใกล้ชิดอย่างลึกซึ้งก่อนที่ ท่านจะละสังขารไปอย่างสงบในปี พ.ศ. 2492

ทำไมต้อง “หลวงปู่มั่น”

ในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาไทย มีพระหลายรูปที่เป็นที่เลื่อมใสศรัทธา แต่หลวงปู่มั่นโดดเด่นเป็นพิเศษด้วย 3 ประการสำคัญ คือ:

1. ความเคร่งครัดในพระธรรมวินัยอย่างไม่มีเงื่อนไข

ท่านเป็นแบบอย่างแห่งการรักษาศีลที่แท้จริง มิได้อิงแอบสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่หลงใหลใน พิธีกรรมแต่กลับเน้นการเจริญภาวนาอันเป็นหัวใจแท้ของพุทธศาสนา

2. การปฏิบัติจริงโดยไม่ยึดติดในตำรา

หลวงปู่มั่นเรียนธรรมเพื่อนำไปปฏิบัติ มิใช่เพื่อแสดงธรรมเพียงลมปาก ท่านเป็น “นักภาวนา” มากกว่า “นักเทศน์” และแม้จะไม่แสดงธรรมบนธรรมาสน์บ่อยนัก แต่ทุกคำของท่านกลับฝังแน่นใน ใจผู้ฟังอย่างลึกล้ำ

3. อิทธิพลต่อพระสงฆ์ยุคหลัง

พระสายหลวงปู่มั่นกลายเป็นกระแสแห่งการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เช่น หลวงปู่ฝั้น อาจาโร, หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน, หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี, หลวงปู่ขาว อนาลโย ฯลฯ ซึ่งต่างรับ เคารพและแนวทางของท่านมาเผยแพร่ต่อ

คำกราบขอขมา

“ผู้เขียนขอกราบขอขมาหลวงปู่มั่น ฐริทัตโต ด้วยจิตอ่อนน้อม หากการบันทึกเรื่องราวนี้จะมี ข้อผิดพลาดหรือไม่เหมาะสมต่อองค์ท่าน ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ข้าพเจ้าขออาราธนาบุญ กุศลในผลงานนี้ ถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และเป็นเครื่องสำนึกในพระคุณอันยิ่งใหญ่ ของพระอริยสงฆ์ผู้เรืองธรรม”

บทที่ 1: ปฐมบทชีวิต

แสงแรกแห่งอีสาน – การถือกำเนิดของมหาบุรุษผู้ปลุกพุทธธรรม

ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 24 ประเทศสยามอยู่ในห้วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) กำลังขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อป้องกันภัยจากลัทธิล่าอาณานิคม วิถีชีวิตชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงยึดโยงอยู่กับธรรมชาติ ความเชื่อพื้นถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เรียบง่ายเฉกเช่นวิถีแห่งชนบทไทย

กลางทุ่งนาอันเขียวสลับของหมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง ณ ตำบลโนนเมือง อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ดินแดนชายแดนอีสานใต้ — เด็กชายคนหนึ่งได้ถือกำเนิดขึ้นในเช้าวันจันทร์ที่ 20 มกราคม พุทธศักราช 2413 ซึ่งต่อมากจะเป็นผู้เปลี่ยนเส้นทางของพระพุทธศาสนาไทยอย่างสิ้นเชิง เขา คือ “มัน” บุตรของนายคำดี และนางจันทร์ กาแก้ว

1.1 รากเหง้าแห่งชีวิต

บ้านโนนม่วงในเวลานั้นเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีชาวบ้านไม่ถึงสองร้อยคน ตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง การคมนาคมต้องอาศัยเกวียนหรือล่องแพทางแม่น้ำมูล ฤดูแล้งฝุ่นคลุ้ง ฤดูฝนโคลนตม พื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยป่าดง พงหญ้า และทุ่งนา ทว่าชาวบ้านกลับดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสงบ และศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า

ครอบครัวของเด็กชายมัน เป็นครอบครัวชาวนาโดยแท้ พ่อแม่ของท่านมีอาชีพทำนา ทำไร่ และเลี้ยงวัวควายเหมือนคนอีสานทั่วไป พ่อของท่านเป็นผู้มีศรัทธาในธรรมะ มักเดินทางเข้าวัดเป็นประจำ ส่วนแม่ของท่านเป็นหญิงมีความประพฤติดีงาม รักความสะอาด และมีความอ่อนโยน เด็กชายมันจึงเติบโตขึ้นท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความรัก ความเรียบง่าย และคุณธรรม

แม้จะอยู่ท่ามกลางความยากจน แต่พ่อแม่ของท่านก็ปลุกฝังให้ลูกชายเป็นคนรู้จักอดทน ขยันขันแข็ง และรู้จักพึ่งพาตนเอง การใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติ ป่าเขา และสัตว์ป่า ทำให้เด็กชายมันมีความกล้าหาญ มีจิตใจมั่นคง และเฉลียวฉลาดเกินวัย

1.2 วัยเยาว์กับการเรียนรู้จากธรรมชาติ

ในวัยเยาว์ ท่านมิได้มีโอกาสเข้าโรงเรียนแบบสมัยใหม่ดังเช่นปัจจุบัน การศึกษาของเด็กชาย มั่นจึงเริ่มต้นที่ “ศาลาวัด” ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนในยุคนั้น ท่านเรียนรู้การอ่านเขียนภาษาไทยจาก พระภิกษุและพ่อแม่ ผักฝนทักชะชีวิตผ่านการช่วยงานในไร่นา และรับฟังธรรมะจากการเทศน์ของ พระที่จำพรรษาในหมู่บ้าน

นอกเหนือจากวิชาการ ท่านยังได้รับบทเรียนชีวิตจากการดำรงอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ป่าเขา และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในแต่ละวัน ท่านต้องพายเรือหาปลา เก็บผัก หาฟืน และเฝ้าฝูงวัวควาย ด้วยเหตุนี้เอง จิตใจของท่านจึงซึมซับความสงบ ความอดทน และสมาธิ โดยไม่รู้ตัว

1.3 ความฉลาดหลักแหลมและอุปนิสัยโดดเด่น

จากคำบอกเล่าของผู้ที่เคยรู้จักหลวงปู่มั่นตั้งแต่วัยเด็ก ล้วนกล่าวตรงกันว่า ท่านเป็นเด็ก ฉลาด ใฝ่รู้ ไม่ชอบพูดมาก แต่สังเกตเก่ง และซื่อตรง เด็กชายมั่นมักตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องชีวิต ความทุกข์ ความตาย และธรรมชาติของมนุษย์อย่างลึกซึ้งกว่าคนรุ่นเดียวกัน

เมื่อเติบโตขึ้น ท่านเริ่มรู้สึกถึง “ความว่างเปล่า” และ “ความไม่เที่ยง” ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ความทุกข์ยากของชาวบ้าน ความเจ็บป่วย การพลัดพราก ความตาย ได้กระตุ้นให้ท่านเกิดความสงสัยอย่างแรงกล้าในคำว่า “ชีวิตคืออะไร” และ “เรามาเกิดเพื่ออะไร”

คำถามเหล่านี้มิใช่แค่ความสงสัยธรรมดา แต่คือแรงผลักดันอันแรงกล้าสู่เส้นทางธรรมะที่จะค่อย ๆ ปรากฏชัดในเวลาต่อมา

1.4 จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญ: แรงดึงสู่ศาสนา

เมื่ออายุประมาณ 15 ปี ท่านเริ่มสนใจธรรมะอย่างจริงจัง ชอบนั่งฟังพระเทศน์โดยไม่เบื่อ ต่างจากเด็กอื่น ๆ ที่มักวิ่งเล่นหรือนอนหลับในศาลาวัด หลังจากจบงานบุญใหญ่ของหมู่บ้านครั้งหนึ่ง ท่านได้มีโอกาสพูดคุยกับพระภิกษุรูปหนึ่งจากเมืองอุบลฯ ซึ่งมาแสดงธรรมในหมู่บ้าน พระรูปนั้นเล่าถึงธรรมะของพระพุทธเจ้าและการปฏิบัติภาวนาในป่า